

Sota la síndrome del Vietnam

- No es tracta d'abdicar davant dels talibans, sinó de fixar uns objectius més modestos i més viables

MATEO MADRIDEJOS*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 15.09.09

Si la controvertida reforma del sistema sanitari serà crucial per a la presidència de **Barack Obama** en l'ordre intern, la guerra de l'Afganistan ho serà en el camp minat de l'acció exterior en què es revela la genuïna salut de la república imperial. Enmig de la indiferència o l'hostilitat de l'opinió pública, Washington és un vesper de rumors i propostes sobre què s'ha de fer després de la frustració, els dubtes i les crítiques desencadenades dins i fora dels Estats Units per les eleccions, que van donar una majoria sota sospita de frau al president **Hamid Karzai**, desagradable ensopegada estratègica.

El debat està agullonat i enfosquit pel retorn de la síndrome del Vietnam. Un analista simpatitzant d'**Obama**, escrivint al *New York Times*, recordava que també els presidents **Kennedy** i **Johnson** estaven envoltats per prestigiosos assessors, amb **Robert McNamara** al capdavant, que argüien a favor de l'enviament de més recursos –més homes, més pertrets, més diners– per capgirar la situació. Va ser la lògica de l'escalada i, al capdavant, del desastre de 1975 i els remordiments pels 60.000 homes sacrificats en l'empresa.

Els paral·lelismes són inevitables, encara que amb el front interior més tranquil que fa gairebé mig segle. Els Estats Units han perdut més de

5.000 homes entre l'Iraq i l'Afganistan, els costos s'acosten al bilió de dòlars, els aliats europeus es mostren reticents i els ciutadans parlen als diaris per deplorar les pèrdues humanes, però també les despeses multimilionàries quan el país s'interroga pel seu enorme dèficit, discuteix la carrera armamentista i assisteix al regateig inacabable sobre el sistema sanitari.

L'avantatge relatiu d'**Obama** radica en el parangó vietnamita, les discrepàncies de l'*establishment* i l'Exèrcit de voluntaris. Un sector del Partit Demòcrata preconitza la retirada i un altre del Partit Republicà se sent atret pel vell esperit aïllacionista. La guerra és al centre del debat, així als Estats Units com a Europa. El vicepresident **Joe Biden** es mostra més que reticent davant d'una escalada militar sense calendari. Un alt funcionari del Ministeri de Defensa britànic va dimitir la setmana passada, al·legant que la nació acabaria rebutjant les justificacions del Govern. El suport popular que va seguir als atemptats de l'11 de setembre del 2001, causa de l'expedició punitiva contra Al-Qaida i els seus còmplices, s'ha esvaït.

El dilema d'**Obama** i la disputa entre els experts sobre l'enviament de més tropes radiquen en el fet que no és possible endevinar si l'escalada de la contrainsurgència servirà per pal·liar el fiasco dels últims vuit anys en l'intent de desallotjar els talibans del territori en què es confonen amb la població civil, on compten amb la solidaritat tribal dels paixtus, i dels seus santuaris al Pakistan, també protegits per la mateixa ètnia que el Colonial Office londinenc va esquinçar amb una frontera, segons el vell axioma de *divide and rule*.

Els que s'oposen a l'escalada adverteixen que l'enviament de més tropes al sud no farà sinó mobilitzar els paixtus, l'ètnia majoritària, i reforçar l'argument dels talibans del combat contra els estrangers infidels. Un grup d'experts i funcionaris d'intel·ligència, incloent-hi el que va ser cap de la CIA a Kabul, adverteixen de la radicalització de la guerrilla i dels seus probables efectes deleteris sobre el Pakistan. Asseguren que, com més tropes, més morts i més oposició. «Estem persuadits que el país s'acosta a l'abisme», proclamen.

Els partidaris del reforç militar, segons la petició del general **Stanley McChrystal**, comandant en cap, subratllen la importància estratègica de l'envit. Un altre general aureolat pel seu relatiu èxit a l'Iraq, **David Petraeus**, reconeix que ningú pot garantir l'èxit amb la utilització de més recursos, però que si aquests no es comprometen, el daltabaix està assegurat. Altres especialistes insisteixen que el terrorisme no es pot combatre a distància, com alguns pretenen, mitjançant avions sense tripular, míssils i operacions de comandos, i que s'ha de separar els talibans bons dels ideològicament irrecuperables.

El problema per a **Obama** és que la contrainsurgència massiva exigiria més tropes per disputar el terreny als talibans, guanyar temps per crear un verdader exèrcit afganès i allistar-hi els poders locals, però el preu podria ser prohibitiu: no menys de cinc anys, centenars de morts i milers de milions de dòlars anuals. Com els soviètics, 20 anys després i sense garantia d'èxit. Les eleccions han mostrat la poca traça dels nord-americans i els seus aliats en l'altisonant objectiu de la reconstrucció i la democràcia amb burca sense haver desterrat l'obscurantisme, la corrupció i la misèria.

No es tracta de fer les maletes i abdicar davant de les ignomínies dels talibans i el seu menyspreu de la llibertat, sinó de fixar uns objectius més modestos, però potser més viables i menys onerosos que aquesta democràcia a l'occidental en la qual no creu ningú. S'ha d'acabar amb la guerra de columnes de carros i bombardejos que exigeix més tropes, però que galvanitza els insurgents amb la seva brutalitat, les seves exaccions i els seus milers de víctimes innocents. Els talibans només són invencibles en la mesura en què actuen com a peix a l'aigua entre una població que porta 30 anys de guerra a l'esquena. Se'ls ha de derrotar per altres mitjans.

* Periodista i historiador